

**ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON KUNNALLINEN SUUNNITELMA
MERI-LAPIN YMPÄRISTÖPALVELUT
Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola ja Tornio
2022-2025**

Päivittänyt: Valvontaeläinlääkäri Virpi Kurkela 16.12.2022

Hyväksytty:

Sisällys

1 JOHDANTO	5
1.1 Toimintaympäristö	5
1.2 Eläinlääkintähuollon yleiskuvaus ja toiminta	5
2 SUUNNITELMAN TARKOITUS	6
3 VOIMAVARAT	7
3.1 Resurssitarpeen kartoitus	7
3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	7
3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	8
3.4 Yksityinen palvelutarjonta	9
4 TIETOJÄRJESTELMÄT	10
5 YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ.....	11
5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	11
5.2 Muu yhteistyö	12
5.3 Viestintä.....	12
5.4 Varautuminen erityistilanteisiin	12
6 MAKSUT	13
7 ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA	14
7.1 Eläintautivalvonta	14
7.1.1 Eläintautivalmius	14
7.1.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset.....	14
7.1.3 Zoonoosien valvonta	15
7.2 Terveysvalvontaohjelmat.....	15
7.2.1 Pakollinen terveystarkkailu.....	16
7.2.2 Vapaaehtoinen terveystarkkailu	16

7.3 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus.....	17
7.4 Muu eläintautivalvonta.....	17
7.4.1 Eläinten keinollinen lisääminen	18
7.4.2 Kyyhkyslakat	18
8 ELÄINTEN MERKITSEMINEEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA.....	19
9 ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA.....	19
10 SISÄMARKKINAKAUPPA JA VIENTI JA TUONTI	19
10.1 Sisämarkkinakauppa	19
10.2 Tuonti EU:n ulkopuolelta.....	20
11 ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA	21
11.1 Epäilyyn perustuvat tarkastukset	24
11.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat tarkastukset.....	26
11.3 Tukivalvonta	26
11.4 Tuotantotilojen maitohygieniavalvonta.....	27
12 ELÄIMISTÄ SAATAVIEN SIVUTUOTTEIDEN VALVONTA JA LAITOSVALVONTA.....	27
12.1 Hautaamisen valvonta	27
12.2 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat	28
12.3 Haaskat	29
12.4 Laitosvalvonta.....	30
12.5 Lihantarkastus	30
13 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN TOIMEENPANO	30
13.1 Peruseläinlääkäripalvelut.....	31
13.1.1 Peruseläinlääkäripalvelujen sisältö.....	31
13.1.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	32

13.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu	33
13.2.1 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-aikana	34
13.2.2 Päivystys eli kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella	35
13.3. Eläinlääkäripalvelujen saatavuus- ja laatutavoitteet	35
13.3.1 Toimitilat	36
13.3.2 Välineresurssit	38
13.3.3 Ostopalvelut	39
13.3.4 Remissiomahdollisuudet	39
13.3.4 Laboratoriopalvelut	39
13.4 Eläinlääkäripalvelujen laatu ja sen seuranta	40
13.4.1 Valitusten käsittely	40
14 SEURANTA JA RAPORTOINTI	41
14.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	41
14.2 Viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot	41
14.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	41
LIITTEET	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Resurssitarpeen kartoitus 2025	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
YHTEYSTIEDOT JA ALUSTAVAT OHJEET ELÄINTAUDEISSA	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

1 JOHDANTO

1.1 Toimintaympäristö

Meri-Lapin ympäristöpalvelut on yhteistoiminta-alue, joka järjestää eläinlääkintähuollon Kemin ja Tornion kaupunkien sekä Keminmaan, Simon ja Tervolan kuntien alueella. Toimipisteet sijaitsevat Simossa, Torniossa ja Tervolassa.

Yhteistoiminta-alueen pinta ala on noin 5800 km² ja asukkaita on noin 56 000. Alueella on runsaasti nautatiloja (vuonna 2024 75 kpl joista lihanautatiloja 23 ja lypsytiloja 52) ja myös useita lammastiloja (22 kpl) sekä hevostiloja merkittävä määrä. Määrät ovat pudonneet vain hieman viimevuosina.

1.2 Eläinlääkintähuollon yleiskuvaus ja toiminta

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto (AVI) puolestaan huolehtii täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. AVI vastaa myös alueen eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit.

Meri-Lapin ympäristöpalvelut on ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue, joka vastaa paikallistasolla eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamista ja eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskevista kunnan- tai valvontaeläinlääkärin suorittamista tehtävistä maksetaan yhteistoiminta-alueelle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista. Meri-Lapin ympäristöpalvelut järjestää alueellaan eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti. Yksityiset eläinlääkäripalvelut täydentävät palvelutarjontaa.

2 SUUNNITELMAN TARKOITUS

Yhteistoiminta-alueen tulee laatia vastuullaan olevasta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista suunnitelma, joka perustuu lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin (Eläinlääkintähuoltolaki 2009/765) ja valtakunnalliseen ohjelmaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO 2015-2025). Eläinlääkinnän suunnitelma on osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä suunnitelmaa.

Kunnallisen suunnitelman tavoitteena on kuvata

- 1) tehokasta, tasapuolista ja riskiperusteista valvontaa koskevat tavoitteet,
- 2) eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua koskevat tavoitteet sekä
- 3) asiakaslähtöistä neuvontaa ja ohjausta koskevat tavoitteet.

Kunnan tulee arvioida suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatia siitä arviointiraportti. Suunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

3 VOIMAVARAT

3.1 Resurssitarpeen kartoitus

Liitteenä yhteistoiminta-alueen resurssitarpeen kartoitus vuodelta 2025.

3.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Yhteistoiminta-alueella on *kuusi kunnaneläinlääkärin praktikkovirkaa* ja yksi valvontaeläinlääkärin virka. Eläinlääkäreiden esimies on Meri-Lapin ympäristöpalveluiden ympäristöpäällikkö.

Kunnaneläinlääkäreiden työnkuvaan kuuluvat kiireellinen eläinlääkäriapu, peruseläinlääkäripalvelut mukaan lukien tuotantoeläinten terveydenhuolto sekä päivystys kuuden eläinlääkärin päivystysringissä. Lisäksi kunnaneläinlääkärit hoitavat tarvittaessa eläintauteihin liittyviä virkatehtäviä ja valvontatehtäviä valvontaeläinlääkärin työparina ja hänen poissa ollessaan. Kunnaneläinlääkäreiden vastuualueita ja työnjakoa pyritään suunnittelemaan jakaen työt mahdollisimman tasapuolisesti samalla kuitenkin hyödyntäen ja kehittäen yksittäisten eläinlääkäreiden vahvuuksia. Tuotantoeläintilojen kanssa pyritään toimimaan siten että sama eläinlääkäri olisi päävastuussa tietyn tilan kiireettömistä tilakäynneistä. Tämä tukee terveydenhuoltotyötä ja hyödyttää sekä tilaa että eläinlääkäriä.

Valvontaeläinlääkäri toimii vastaavana eläinlääkärinä. Hän toimii eläinlääkärien yhteisten asioiden hoitajana ja yhteyshenkilöinä työnantajaan ja AVI:iin päin. Tehtäviin kuuluvat eläinlääkintähuollon työ- ja lomavuorojen koordinoiminen mukaan lukien päivystyslistan laatiminen neljännesvuosittain, sijaisten rekrytointi, työsopimusten valmistelu,

eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnittelutyö (esim. eläinlääkintähuoltosuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen vuosittain, koulutussuunnitelman laatiminen, lausuntopyyntöihin vastaaminen, laitehankintasuunnitelman laatiminen) sekä tiedottaminen ja yhteydenpito eläinlääkintähuollon henkilökunnan, esimiehen ja aluehallintoviraston kanssa. Vastaavan eläinlääkärin tehtäviin kuuluu myös vastata siitä, että alueen kunnaneläinlääkärit ovat ajan tasalla lainsäädäntömuutoksista sekä aluehallintoviraston, Ruokaviraston ja Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintähuoltoa koskevista ohjeistuksista. Vastaava eläinlääkäri vastaa myös eläinsuojeluvalvonnan toimivuudesta.

Valvontaeläinlääkärin työtehtäviin kuuluu muun muassa epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten tekeminen, ilmoitustenvaraisten ja luvanvaraisten eläintenpitopaikkojen valvominen, vienti- ja tuontivalvonta, sivutuotevalvonta, suunnitelmallinen eläintautivalvonta, laitosvalvonta, navettahygieniatarkastuksien tekeminen sekä aluehallintovirastolta ja Ruokavirastolta tulevien valvontatehtävien (kuten vierasainevalvonta, antibioottijäämä-valvonta) tekeminen.

Tornion, Simon ja Tervolan vastaanotoilla on vakituinen *klinikkaeläinhoitaja*. Klinikkaeläinhoitaja toimii eläinlääkärien apuna potilastyössä ja tämän lisäksi hoitaa vastaanoton siistimisen potilaiden välillä, puhelinliikennettä, vastaa välinehuollosta ja toimittaa erikseen sovittuja eläinlääkinnän toimisto- ja laboratoriatehtäviä. Siivooja käy Simon vastaanotolla kaksi kertaa viikossa, Tervolan vastaanotolla kolme kertaa viikossa ja Torniossa joka arkipäivä. ATK-tuki toimii Tornion kaupungin puolesta, samoin toimistotarvikehankinnat.

3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kaikki alueen kunnaneläinlääkärit ovat Suomessa laillistettuja eläinlääkäreitä. Vastaava eläinlääkäri varmistaa aina esimiehen kanssa uuden työntekijän tai sijaisen pätevyyden. Eläinlääkäri valvoo ja ohjeistaa eläintenhoitajan työtä. Täten varmistetaan, ettei muille kuin eläinlääkäreille anneta työtehtäviä, jotka säädösten mukaan kuuluvat eläinlääkäreille.

Eläinlääkintähuollon henkilöstön monivuotinen täydennyskoulutussuunnitelma on suunnitteilla. Kunnan talousarviossa on merkitty määräraha koulutuksia varten. Ympäristöpäällikkö varmistaa koulutusmäärärahojen riittävän tason yhdessä vastaavan eläinlääkärin kanssa aina seuraavaa budjettia laadittaessa. Henkilöstökoulutuksen suunnittelu tulee perustumaan osaamiskartoitukseen ja vuosittain esimiesten ja alaisten välillä tulos- ja kehityskeskustelujen yhteydessä käytäviin osaamiskeskusteluihin. Osaamiskeskusteluissa arvioidaan työntekijöiden osaamisen kehittymistä ja sovitaan jatkotoimenpiteistä osaamisen kehittämiseksi. Tavoitteena olisi, että kukin eläinlääkäri voisi osallistua vuodessa vähintään 7 päivää ammatilliseen koulutukseen. Eläinlääkäripäiville pyritään vuosittain vapauttamaan mahdollisimman monta eläinlääkäriä.

Viranomaispäätösten teossa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, kunnan hallinto- ja toimialan johtosäätöä sekä hyvän hallinnon ohjeistuksia. Tarvittaessa konsultoidaan kunnan tai AVI:n lakimiestä, esimiestä, läänineläinlääkäriä ja muita asiantuntijoita. Kaikki kunnaneläinlääkärit osallistuvat aluehallintoviraston järjestämiin koulutuksiin. Näin pyritään varmistamaan, että valvontaan osallistuvilla eläinlääkäreillä on ajantasainen tieto lainsäädännöstä ja yhteisesti sovitusta tulkinnoista.

3.4 Yksityinen palvelutarjonta

Meri-Lapin ympäristöpalvelut järjestää peruseläinlääkäripalvelut myös pieneläimille arkisin ja päivystysaikaan. Alueella on kolme yksityistä palveluntarjoajaa (Euromedivet ja Väarti Torniossa, jolla sekä pieneläin- että suurelänpalveluja ja pieneläinklinikka Valpas Kemimaassa). Lisäksi 1-3 yksityistä eläinlääkäriä tekee satunnaisesti potilaskäyntejä alueen hevostalleille. Varsinaista erikoiseläinlääkäripalvelua tai sairaalatasoista eläinklinikkaa alueella ei ole tarjolla. Tästä syystä potilaita voidaan lähettää tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai jatkohoitoon Rovaniemen ja Oulun pieneläin- tai hevosklinikoille.

4 TIETOJÄRJESTELMÄT

Tornion kaupungin ATK-tuki huolehtii vastaanotoille toimivan Internet-yhteyden ja tietokoneet. Tornion kaupungin tietojärjestelmistä eläinlääkintähuollon käytössä ovat ePopulus ja Rondo. Klinikkaeläinhoitajat perehtyvät kaupungin tietojärjestelmien käyttöön ja huolehtivat tarvittaessa lyhytaikaisten sijaisten kirjaukset tietojärjestelmiin vastaavan eläinlääkärin ohjeistuksen mukaan. Vastaava eläinlääkäri huolehtii, että pidempiaikaiset sijaiset opastetaan käyttämään tarvittavia tietojärjestelmiä.

Valtakunnallisista tietojärjestelmistä eläinlääkärit käyttävät terveydenhuoltotietokanta Nasevaa, Hippoksen hevostietojärjestelmä Heppaa, Kennelliiton OmaKoira -järjestelmää ja EU:n sisäisen eläinliikenteen todistuksissa TRACES NT-järjestelmää. Traces-tarkastukset hoitavat kunnaneläinlääkärit joilla kahdella on oikeudet TRACES järjestelmään. Ongelmatapauksissa ollaan yhteydessä järjestelmien ylläpito- ja yhteyshenkilöihin..

Valvontaeläinlääkäri käyttää työssään apunaan eri tietojärjestelmiä ja sovelluksia kuten Pikantti, Traces, ruokaviraston eläin, eläinten pitäjä ja pitopaikkarekisterit ja Vati. Valvontaeläinlääkäriellä on oikeudet myös Eläintenpitokieltorekisteriin sekä Väestötietojärjestelmän tietoihin. Myös muiden työntekoon liittyvien sovellusten ja rekistereiden oikeudet pyritään saamaan, jos ne katsotaan tarpeellisiksi.

Meri-Lapin valvontaeläinlääkärin tekemät tarkastuskertomukset, päätökset ja muut valvontatoimenpiteet tallennetaan vuoden 2025 alusta Tornion tiedonhallistaohjeen mukaisesti. Resursseja vaatii vuosien 2022-2024 arkistojen muuttaminen sähköiseksi. Päätökset ja niihin liittyvät tarkastuskertomukset säilytetään pysyvästi. Muut tarkastuskertomukset säilytetään harkinnan mukaan vähintään 2 vuotta.

5 YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Viranomaisten välisen viestinnän vastuuhenkilönä toimii eläinlääkintähuollon yleisten asioiden valvontaeläinlääkäri. Yhteydenpito Lapin AVI:n läänineläinlääkäreihin tapahtuu kiireisissä asioissa puhelimitse, muuten myös sähköpostilla.

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään AVI:n, Meri-Lapin eläinsuojeluyhdistys ry:n, poliisin ja eläinhoitoloiden kanssa. Eläinsuojeluvalvontakäynnit on mahdollista tehdä parityönä, kunnaneläinlääkäriin kanssa.

Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä esitutkintaan liittyen yhteisillä tarkastuksilla sekä pyydetään tarvittaessa virka-apua tarkastuksille, joissa on epäily toimijan väkivaltaisesta käytöksestä. Poliisin kanssa ollaan yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse asian kiireellisyyden perusteella. Pääasiassa yhteyttä pitää valvontaeläinlääkäri. Tarkastuspöytäkirjat, joissa todetaan eläinsuojelusäädöksiä rikotun, toimitetaan poliisille säännöllisin väliajoin. Erityisen törkeistä tapauksista laaditaan erilliset esitutkintapyynnöt. Todistajan ominaisuudessa eläinlääkärit osallistuvat poliisin kuulusteluihin esitutkintavaiheessa sekä syyttäjän kutsumana todistajana oikeudessa.

Lapin aluehallintovirastoon lähetetään tarkastuspöytäkirjojen kopiot sähköisesti. Lisäksi aluehallintovirastolta pyydetään apua ja neuvontaa vaikeampien eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontakohteiden kanssa. Tarvittaessa voidaan pyytää läänineläinlääkäri avuksi valvontakäynnille.

Meri-Lapin eläinsuojeluyhdistykseltä otetaan vastaan sinne tehtyjä eläinsuojeluilmoituksia. Haltuunotettujen eläinten ja esimerkiksi populaatiokissojen jatkosijoituksessa eläinsuojeluyhdistys on tärkeä yhteistyökumppani, joka vapauttaa resursseja valvonnasta.

Tilapäistä hoitoa vaativille eläimille on sopimuksien mukaan paikat Tervolan, Tornion, Kemin ja Keminmaan alueella Juntin koirahoitolassa, Simon alueella Kuivaniemen koirahoitolassa.

Muita eläinlääkintähuollon yhteistyötahoja ovat tarvittaessa terveys- ja ympäristötarkastajat sekä rakennustarkastajat.

5.2 Muu yhteistyö

Tavoitteena on kehittää yhteistyötä eläinlääkintähuollon ja valvonnan osalta myös muiden alan toimijoiden ja etujärjestöjen kanssa (paliskuntain yhdistys, oppilaitokset, meijerit, poliisi, ProAgria). Yhteistyössä hyvänä apuna on myös alueella toimiva M-työryhmä sekä Välitä viljelijästä- projekti, joiden järjestämiin kokouksiin valvontaeläinlääkäri on osallistunut.

5.3 Viestintä

Meri-Lapin kunnaneläinlääkäreillä on oma Facebook-sivunsa (Sivulla on 2,2 t seuraajaa 16.10.24), jossa voidaan tiedottaa ajankohtaisista asioista.

Tarvittaessa eläinlääkintähuollon ajankohtaisista asioista tiedotetaan paikallislehdessä sekä Tornion kaupungin internet-sivuilla sijaitsevan oman kotisivun kautta. Kotisivujen päivittämisestä vastaa Tornion vastaanoton klinikkaeläinhoitaja vastaavan eläinlääkärin ohjeistuksen mukaan. Laajemman tiedottamisen suunnittelee tarvittaessa vastaava eläinlääkäri yhdessä esimiehen kanssa. Tiedotustarvetta oli esimerkiksi vuoden 2023 lintuinfluenssan aikana.

5.4 Varautuminen erityistilanteisiin

Noudatetaan kuntien valmiussuunnitelmia ja yhteistoiminta-alueen eritystilannesuunnitelmaa. Valmiuseläinlääkäri luo erillisen valmiussuunnitelman eläintautitilanteiden varalle.

6 MAKSUT

Kaikki alueen kunnat subventoivat hyötyeläinkäyntejä (naudat, lampaat, hevoset, porot) käyntimaksun ja kilometrikorvauksen osalta. Omavastuu hyötyeläinten omistajalle määräytyy kunnaneläinlääkärien taksakortin mukaan 15km käyntimaksusta ja 30 kilometrin matkakuluista. Lemmikkieläinten vastaanottokäynneistä peritään klinikkamaksua 8 € (+alv)/käynti, pois lukien uusinta-, rokotus- ja ekinokokkilääkityskäynnit.

Kunnaneläinlääkärit laskuttavat valvontaan kuluneen työajan (40 euroa/h) sekä mahdolliset tarvike- ja matkakulut Tornion kaupungilta AVI:n toimittamaa lomakepohjaa ja ePopuluksen Lääkäreiden toimenpidepalkkiot-lomaketta käyttäen. Tornion kaupunki laskuttaa valvontakustannukset edelleen AVI:lta erillisen ohjeistuksen mukaan.

Valvontaeläinlääkäri pitää kirjaa tekemistään valtion ja kunnan töistä ja toimittaa lomakkeet, joiden perusteella Tornion kaupunki laskuttaa valtion töistä aiheutuneet työaika-, matkakorvaus- ja tarvikekustannukset AVI:lta.

Maksullisista näytteenottokäynneistä sekä terveystarkastuksista täytetään aluehallintovirastonlomake, joka toimitetaan Lapin aluehallintovirastoon laskutusta varten.

Maitohygieniatarkastuksen perustarkastus on maksuton ja uusintakäynniltä peritään Meri-Lapin ympäristölautakunnan päätöksen mukainen käyntimaksu. Laskutuksen hoitaa Tornion kaupunki.

7 ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

7.1 Eläintautivalvonta

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintutilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkärille eläintutilaissa ja helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetun laissa ja asetuksessa säädettyjen, tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

7.1.1 Eläintautivalmius

Nopeita toimia vaativan eläintautipurkauksen sattuessa arki-aikaan voidaan täysmiehitystilanteessa useampi eläinlääkäri irrottaa poikkeustilanteen hoitoon. Tällöin kiireettömät ajanvaraukset voidaan peruuttaa ja 1-2 eläinlääkärinä jää hoitamaan akuutteja sairastapauksia päivystysluontoisesti. Päivystysaikaan päivystävä eläinlääkäri pyytää apua valmius- ja läänineläinlääkäreiltä sekä tarvittaessa päivystysapua naapurialueen päivystävältä kollegalta.

Tavoitteena on, että alueen kunnaneläinlääkäreistä yksi toimii valmiuseläinlääkärinä ja kehittää osaamistaan osallistumalla valmiuseläinlääkärien koulutuksiin. Tällä hetkellä valmiuseläinlääkäri on Laura Liimatta.

Vastaanotoille on koottu paketti näytteenotto- ja suojautumisvälineistä eläintautiepäilyjen varalta.

7.1.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Eläinlääkärit toimittavat kuukausittain ilmoituksen diagnosoimistaan eläintaudeista läänineläinlääkärille (kuukausi-ilmoitus). Epäiltäessä tarttuvaa eläintautia eläinlääkäri on

yhteydessä puhelimitse valmiuseläinlääkäriin sekä läänineläinlääkäriin, jolta saadaan tarkemmat toimintaohjeet.

7.1.3 Zoonoosien valvonta

Kunnaneläinlääkäriin on Eläintautilain (76/2021) mukaan ilmoitettava asianomaiselle terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sellaisista toteamistaan eläintaukeista, joista voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle. Ilmoitettavat ihmiselle vaaralliset sairaudet (zoonoosit) on lueteltu Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) 20 §:ssä ja ne on merkitty erikseen vastaanotoille ja sijaisille annettavaan koontiin vastustettavista ja ilmoitettavista eläintaukeista.

Ilmoitus tartuntataudeista vastaavalle terveyskeskuslääkärille tehdään vuorokauden sisällä. Lisäksi otetaan yhteyttä myös Lapin aluehallintovirastoon ja tehdään tarvittavat ilmoitukset kunnan terveysviranomaisille ja muille eri tauteja koskevissa säädöksissä edellytetyille tahoille kuten esim. meijereille ja teurastamoille. Zoonoosien leviämisen estämiseksi kunnaneläinlääkäri tekee yhteistyötä terveydenhuollon kanssa. Valvontaeläinlääkäri osallistuu Meri-Lapin epidemiatyöryhmän vuosittaiseen kokoukseen.

7.2 Terveysvalvontaohjelmat

Eläinten terveysvalvontaohjelmat jaetaan eläintautilain mukaan pakollisiin ja vapaaehtoiisiin terveysvalvontaohjelmiin. Pakollisia terveysvalvontaohjelmia ovat kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita sekä keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa myyntiin tuottavia nautojen pitopaikkoja koskevat pakolliset salmonellavalvontaohjelmat. Vapaaehtoisia terveysvalvontaohjelmia ovat lampaiden ja vuohien ohjelmat maedi-visnan ja scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten ohjelma tuberkuloosin varalta ja kalojen ohjelma BKD:n varalta. Valvontaeläinlääkäri hyväksyy tai ottaa vastaan ilmoituksen tilojen liittymisestä tai eroamisesta terveysvalvontaohjelmiin tai –ohjelmista.

Päävastuu terveysvalvontaohjelmien ehtojen toteuttamisesta on eläinten omistajalla, jonka tulee olla yhteydessä kunnaneläinlääkäriin näytteenotto- ja terveystarkastuskäyntien sopimiseksi. Eläinlääkäri vastaa näytteenotosta, tarkastusten suorittamisesta sekä raportoinnista aluehallintovirastoon ja antaa tarvittaessa neuvontaa terveysvalvontaohjelmiin liittyen. Näytteenoton jälkeen tulokset ja terveystodistukset toimitetaan omistajalle, AVI:n läänineläinlääkärille ja arkistoidaan sähköisesti.

7.2.1 Pakollinen terveysvalvonta

Meri-Lapin alueella on tiedossa viisi kuluttajille munia myyvää kanalaa, jotka kuuluvat salmonellavalvontaan. Kunnaneläinlääkärit käyvät tekemässä viralliset näytteenotot ja tarkastukset ja ohjeistaa tuottajia omavalvontaan kuuluvassa näytteenotossa tarvittaessa. Käynnin yhteydessä varmistetaan, että eläinten pitäjän toimesta tapahtuva näytteenotto ja parvien tunnistaminen ja ilmoittaminen tehdään lainsäädännön mukaisesti. Huolehditaan siitä, että tarkastusten raportointi ja laskutuspyynnöt aluehallintovirastoon hoidetaan annettujen ohjeiden mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri koordinoi tarkastuksia.

Meri-Lapin alueella ei ole tiedossa toiminnassa olevia sikaloita.

7.2.2 Vapaaehtoinen terveysvalvonta

Vapaaehtoista terveysvalvontaa voidaan toteuttaa mm. kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin (BKD-tauti) valvomiseksi, lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä caprine arthritis-encephalitis -taudin (CAE-tauti) ja hirvieläinten tuberkuloosin valvomiseksi. Jos pitopaikasta vastuussa oleva toimija haluaa sitoutua vapaaehtoiseen terveysvalvontaan, tulee tämän ilmoittaa asiasta valvontaviranomaiselle. Aluehallintovirasto tekee päätöksen pitopaikan terveyslukokasta.

Päävastuu terveysvalvontaohjelmien toteuttamisesta on eläinten omistajalla ja valvontaeläinlääkärillä, jonka vastuulla on näytteenotto ja terveystarkastusten tekeminen sekä raportointi tehdyistä toimenpiteistä aluehallintovirastoon.

Meri-Lapissa on 8 lammastilaa, jotka ovat osana vapaaehtoista maedi-visna-valvontaa. Luettelot valvontaohjelmiin kuuluvista katraista saadaan vuosittain AVI:lta. Pyritään siihen, että tiloja muistutetaan, kun näytteenotto/tarkastus on ajankohtainen, mikäli tila ei oma-aloitteisesti ole yhteydessä kunnaneläinlääkäriin.

7.3 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Valvontaeläinlääkäri tekee tarvittavat terveystarkastukset ja näytteenotot vuosittain vesiviljelylaitoksiin aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. AVI:sta saadaan vuosittain erillinen ohjekirje, jossa annetaan tarkemmat ohjeet tulevan vuoden tarkastuksista ja näytteenotoista. Ohje sisältää lakisääteisiä vaatimuksia ja suositusluonteisia ohjeita.

Vesiviljelylaitosten kalanäytteet otetaan ja laitostarkastukset tehdään EU:n hyväksymien VHS-ohjelmien (rajoitusalueilla), lisävakuusohjelmien (BKD; IPN; SVC ja Gyrodactylus salaris -taudit) sekä osittain riskiperusteisuuden mukaisesti. Aluehallintovirasto luokittelee alueensa vesiviljelylaitokset Ruokavirasto ohjeiden mukaisesti ja ohjeistaa valvonnan sen mukaisesti. Toiminnassa olevien vesiviljelylaitosten määrä vaihtelee alueella vuosittain. Vuonna 2025 Meri-Lapissa on tiedossa kaksi vesiviljelylaitosta, joista yksi kuuluu BKD-vastustusohjelmaan.

Tarkastukset (ja tarvittavat näytteenotot) suorittaa valvontaeläinlääkäri, jolle läänineläinlääkäri antaa tarvittaessa määräyksen toimenpiteiden suorittamiseksi. Vesiviljelylaitosta valvova eläinlääkäri lähettää tekemästään tarkastuksesta tarkastusraportin aluehallintovirastoon. Tarkastukset pyritään tekemään määräajassa. Omistajat ohjeistetaan tilaamaan eläinlääkäri ajoissa tarkistusajankohdan lähestyessä.

7.4 Muu eläintautivalvonta

Joidenkin vastustettavien eläintautien esiintymistä seurataan valtakunnallisesti näyttein. Ruokaviraston tai aluehallintoviraston määräyksistä tehtäviä näytteenottoja koordinoi

valvontaeläinlääkäri ja näytteenotosta vastaavat kunnaneläinlääkärit. Näytteenottaja vastaa siitä, että näyte tulee otettua ja lähetettyä eteenpäin määräajassa. Jos näytteenotossa tulee ongelmia, esimerkiksi näytteenoton kohde on lopettanut toimintansa, asiasta ollaan välittömästi yhteydessä aluehallintovirastoon ja/tai Ruokaviraston lisäohjeiden saamiseksi.

Vuodesta 2013 alkaen BSE-valvontanäytteet otetaan vain niistä yli 48kk ikäisistä nautoista, joiden kuolemaan liittyy mahdollinen epäily BSE:n mahdollisuudesta. Mikäli tällainen eläin lopetetaan tai teurastetaan tilalla, kunnaneläinlääkäri ohjeistaa omistajaa näytteenoton suorittamisesta.

Vuoden 2021 lopulla annettiin alueen lampureille, joilla tiedon mukaan on vähintään 50 uuhua tai kuttua, muistutus tutkituttaa TSE vuoden aikana tilalla lopetetuista tai kuolleista yli 18 kuukauden ikäisistä lampaista tai vuohista vähintään yhden eläimen osalta.

Afrikkalaisen sikaruton vastustamiseksi vuoden 2018 kesäkuusta on tullut voimaan koko Suomen alueella sikojen ulkonapitokielto. Ulkonapitokieltoon liittyvässä laissa annetaan mahdollisuus pitää sikoja ulkona jatkossakin tiettyjen vaatimusten täytyessä. Valvontaeläinlääkäri vastaa Meri-Lapin alueella sikojen ulkonapitokieltoon ja siihen annettuihin poikkeuksiin liittyvien tarkastuskäyntien tekemisestä.

Mikäli kunnaneläinlääkäriin tietoon tulee, että toimija ei ole noudattanut terveysturvatoimintasuunnitelmaa säästöjen mukaisesti, ollaan aluksi yhteydessä tilaan korjaavien toimenpiteiden ohjeistamiseksi. Tarvittaessa pyydetään tulkinta-apua läänineläinlääkäriltä.

7.4.1 Eläinten keinollinen lisääminen

Meri-Lapin alueella ei ole valvonnan piiriin kuuluvia nautojen, sikojen tai hevosten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä kohteita.

7.4.2 Kyyhkyslakat

Meri-Lapin alueella ei ole tiedossa kyyhkyslakkoja.

8 ELÄINTEN MERKITSEMINEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnan tavoitteena on seurata eläimistä peräisin olevan elintarvikkeen kulkua tuotantoketjun alusta loppuun. Jotta kuluttaja voi vakuuttua tuotteen turvallisuudesta, on elintarviketuotannon oltava läpinäkyvää ja tuote voitava jäljittää lähtöpisteeseensä asti. Myös eläintaudin puhjetessa on oleellista tietää, missä kukin eläin on ollut, jotta todennäköisesti tartunnan saaneet eläimet voidaan jäljittää ja erotella muista eläimistä.

Merkitsemisen ja rekisteröinnin valvontaa tekee valvontaeläinlääkäri hyvinvointivalvonnan yhteydessä.

9 ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Meri-Lapissa kunnilla ei ole eläinten lääkitsemisen valvontaan liittyviä säännöllisiä tehtäviä. Valvonta suoritetaan aluehallintoviraston määräysten perusteella pääasiassa valvontaeläinlääkärin toimesta.

10 SISÄMARKKINAKAUPPA JA VIENTI JA TUONTI

10.1 Sisämarkkinakauppa

Meri-Lapin alueella on toimijoita, jotka säännöllisesti harjoittavat sisämarkkinakauppaa. Lisäksi jatkuvasti tulee ilmoitus toimijoista, jotka harjoittavat sisämarkkinakauppaa kertaluontoisesti. Tuonteja seurataan Traces NT-ilmoitusten perusteella. Tuontiin liittyvät tarkastukset ovat pääasiassa valvontaeläinlääkärin hoidettavana. Toimijat, jotka tuovat eläimiä useasti, pyritään tarkastamaan vähintään kerran vuodessa. Yksittäiset tuonnit tarkastetaan epäilyyn perustuen. Tarkastukset kirjataan Traces NT-järjestelmään. Jos tarkistettu tuontierä ei täytä tuonnin ehtoja, on tarkastuksen tehnyt eläinlääkäri ensisijaisesti yhteydessä läänineläinlääkäriin lisäohjeiden saamiseksi. Tilanteesta tiedotetaan myös ympäristöterveydenhuollon johtajalle. Tuontierän siirtäminen tai käyttäminen kielletään asian selvittämisen ajaksi.

Meri-Lapin alueella on rajanylityspaikkoja, joissa voidaan aluehallintoviraston suunnitelman mukaisesti tehdä eläinten tuontiehtojen täyttymisen valvontaa ratsioina. Ratsioihin osallistuu Meri-Lapin eläinlääkäreistä valvontaeläinlääkäri ja mahdollisuuksien mukaan muita kunnaneläinlääkäreitä tarvittava määrä.

Valvontaeläinlääkärillä ja osalla kunnaneläinlääkäreistä on valmiudet tehdä tarvittavat vientitarkastukset. Vientitarkastuksista sovitaan toimijan kanssa hyvissä ajoin ennen vientiä ja valvontaeläinlääkäri pyrkii ne suorittamaan. Jos tarkastuksen ajankohta ajoittuu virka-ajan ulkopuolelle, pyritään tarkastus sopimaan päivystävän eläinlääkärin kanssa. Tarkastuksesta luodaan todistus Traces NT-järjestelmään ja todistus annetaan kirjallisena toimijalle mukaan. Jos eläinlääkäreille tulee tieto eläimistä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai joiden epäillään tai tiedetään olevan laittomasti maahantuotuja, ollaan yhteydessä aluehallintovirastoon ja toimitaan aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti.

10.2 Tuonti EU:n ulkopuolelta

EU:n ulkopuolelta tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää

erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Jälkivalvontaa vaativissa tapauksissa läänineläinlääkäri tiedottaa asiasta valvontaeläinlääkärille, joka suorittaa ohjeistuksen mukaiset vaadittavat erätarkastukset, eristykset, näytteenotot jne. Alueella ei ole eläinlääkinnällistä rajatarkastusasemaa. Jos kuitenkin havaitaan, että alueelle on tuotu eläin tai eläinperäinen tuote-erä joka ei täytä tuontivaatimuksien ehtoja tai johon sisältyy eläintautiriski, tehdään vaadittavat toimenpiteet ja hallintopäätökset AVI:n ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Viime vuosina tarkastustarpeita on ollut erityisesti Ukrainasta tuotujen lemmikkien osalta.

11 ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinten hyvinvointisäädösten mukaisesti. Kunnissa eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi. Maanteillä eläinkuljetuksia valvoo poliisi. Teurastamoissa lain noudattamisen valvonta kuuluu tarkastuseläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäriin suorittamista valvontatehtävistä ja valvontaeläinlääkäriin kuluista maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Valvontaeläinlääkäri huolehtii kunnan järjestettäväksi säädetyistä valtion vastuulla olevista eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan tehtävistä. Meri-Lapissa tekee eläinsuojelu-, sivutuote- ja eläintautivalvontaa yksi valvontaeläinlääkäri, jota kunnaneläinlääkärit avustavat tarvittaessa. Osa valvontaeläinlääkäriin työajasta käytetään elintarvikelain mukaiseen eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon ja elintarviketuotannon laitosten valvontaan. Valvontaeläinlääkäri pitää kirjaa työajan käytöstä eri tehtäviin ja pystyy määrittämään kuukausittain työajasta valtion ja kunnan tehtäviin kuuluvat osuudet. Valtio korvaa kunnalle

valvontaeläinlääkäriin palkkakustannukset ja toiminnasta aiheutuneet kustannukset siltä osin, kuin ne ovat aiheutuneet valtion vastuulla olevista tehtävistä.

Valvonnan toimeenpano on mahdollisuuksien mukaan riskiperusteista ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Osa valvonnasta toteutetaan hankkeina tai painopisteinä aluehallintoviraston määräysten ja ohjeistusten mukaan.

Eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvotaan tarkastuksilla.

Valvonta koostuu

- 1) valtaosin epäilyyn perustuvien tarkastusten suorittamisesta
- 2) resurssien salliessa suunnitelmallisesta ennaltaehkäisevästä valvonnasta joka kohdistetaan luvan- tai ilmoituksenvaraiseen laajamittaiseen eläintenpitoon ajantasaisten rekisterien perusteella.

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella tavalla kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla sekä poliisilla on oikeus tarkastuksen tekemiseen. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Työturvallisuuden varmistamiseksi eläinsuojelukäynnit pyritään tekemään pareittain tai tarvittaessa poliisin tai terveystarkastajan avustuksella.

Eläinsuojelutarkastuksessa tarkastetaan, että eläinsuojelulainsäädännössä kyseisen eläimen pitämiseksi asetettuja vaatimuksia noudatetaan. Käynnillä tarkastetaan paitsi eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet.

Eläinsuojelutarkastuksesta kirjoitetaan aina eläinsuojelupäätös tai tarkastuskertomus, joka toimitetaan asiakkaalle sekä aluehallintovirastoon. Jos tarkastuksessa epäillään, että eläinten hyvinvointilainsäädäntöä on rikottu, toimitetaan kopio tehdystä hallintopäätöksestä poliisille

esitutkintaa varten. Kunnaneläinlääkärit välittävät tiedot tekemistään tarkastuksista ja kopiot niihin liittyvistä asiakirjoista valvontaeläinlääkärille.

Jos tarkastuksessa havaitaan, että säädöksiä on rikottu, ryhdytään hallinnollisiin toimenpiteisiin. Omistajan kuulemisen jälkeen annetaan kirjallinen eläinten hyvinvointilain mukainen hallintopäätös, joka sisältää määräyksiä ja/tai kieltoja (lievemmissä tapauksissa neuvoja) ja määräajan näiden toteuttamiseksi. Korjausten toteuttaminen tarkastetaan uusintakäynnillä määräajan umpeuduttua. Jos valvonnan kohde ei noudata annettuja määräyksiä, annetaan uusintamääräys ja jos sekään ei tehoa, konsultoidaan läänineläinlääkärinä joka voi tarvittaessa esimerkiksi määrätä uhkasakkoa.

Jos kyseeseen tulee eläinten hyvinvointilain 97-99 §:ssä tarkoitettujen kiiretoimenpiteiden (haltuunotto, lopettaminen tms.) käyttäminen, käsitellään asia tapauskohtaisesti ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä läänineläinlääkärin kanssa. Pieneläinten osalta hyväkuntoiset eläimet pyritään sijoittamaan väliaikaishoitopaikkoihin (löytöeläinlaitokset, eläinsuojeluyhdistyksen vapaaehtoistoimijat). Suurelaimille yritetään järjestää lomituspalveluita mutta jos tämä ei ole mahdollista, hoito ei muuten järjesty tai eläimen vointi sitä vaatii, eläin lopetetaan.

Jos jääviyttä ilmenee, pyytää valvontaeläinlääkäri kunnaneläinlääkäreitä tekemään tarvittavan tarkastuksen.

Kunnan toimivaltainen viranomaisena voi pyytää erittäin hankalan kyseessä ollessa tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä. Avi voi myös tehostaa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai teettämishallalla.

Valvontaeläinlääkäri valvoo eläinten lopetukseen liittyviä toimintoja aluehallintoviraston määräysten mukaisesti.

11.1 Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Valvontaeläinlääkäri tekee kaikki tarpeelliseksi määrittelemänsä epäilyyn ja ilman epäilyä tehtävät eläinsuojelutarkastukset alueella parityönä kunnaneläinlääkäriin kanssa. Tarvittaessa kiireellisissä tapauksissa tai valvontaeläinlääkäriin ollessa estynyt, kunnaneläinlääkärit suorittavat tarkastuksen. Aluehallintovirastosta tulleet määräykset tarkastusten teosta pyritään toteuttamaan määräajassa. Tarvittaessa ollaan yhteydessä aluehallintovirastoon, jos määräajan noudattaminen ei onnistu.

Muiden kunnaneläinlääkärien vastaanottamat eläinsuojeluilmoitukset välitetään valvontaeläinlääkärille/valvonnasta vastaavalle eläinlääkärille kirjattavaksi sovittuun järjestelmään.

Valvontaeläinlääkäri määrittää eläinsuojeluilmoitusten perusteella tapausten kiireellisyyden ja tekee tarvittavat tarkastukset. Kiireelliset tarkastukset pyritään tekemään viivyttämättä. Kiireettömät tarkastukset pyritään tekemään muiden käyntien ohella. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri pyytää apua muilta kunnaneläinlääkäreiltä tai virka-apua poliiseilta.

Kiireellisissä tapauksissa virka-ajan ulkopuolella, tarkastukset suorittaa päivystävä eläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäriin loma-aikoina muut kunnaneläinlääkärit tekevät kiireelliset tarkastukset. Kiireellisessäkin tapauksessa pyritään siihen, että tarkastuksen tekijänä ei ole sellainen kunnaneläinlääkäri, jolla on kiinteä asiakassuhde eläinten omistajan tai haltijan kanssa. Kiinteänä asiakassuhteena pidetään esimerkiksi terveydenhuoltosopimusta tai usein tapahtuvia eläinlääkärikäyntejä.

Pääasiassa epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta. Jos eläimen omistajaa on mahdotonta tavoittaa tai jos asian selvittelyyn tarvitaan nimenomaan omistajan läsnäoloa, voidaan häntä pyrkiä tavoittamaan soittamalla tai jättää kirjallinen yhteydenottopyyntö.

Jos säädöksiä on rikottu, kuullaan omistajaa pääasiallisesti kirjallisesti, mutta tilanteen sitä vaatiessa voidaan kuuleminen tehdä suullisesti tarkastushetkellä tai puhelimitse. Kuulemisen jälkeen asia ratkaistaan ja päätös lähetetään asianosaisille tiedoksi. Kiireellisiä toimia vaativissa tilanteissa ei kuuleminen ole aina tarpeen. Jos mahdollista, pyritään näissäkin tilanteissa tarjoamaan omistajalle mahdollisuus tulla kuulluksi tarkastuksen yhteydessä. Jos eläinsuojelutarkastuksen perusteella annetaan päätös ja määräaika puutteen korjaamiselle, kohteeseen tehdään uusintatarkastus määräajan umpeuduttua.

Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri ryhtyy eläinten hyvinvointilain 97-99 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi, kunnes eläimen omistaja joko korjaa eläinten pitoon liittyvät epäkohdat tai päättää eläinten lopettamisesta. Eläinten omistajalle kerrotaan, että hän on vastuussa toimenpiteistä, esimerkiksi tilapäisestä hoidosta, syntyvistä kustannuksista. Jos eläimen omistaja toteaa, että hän ei pysty jatkossakaan huolehtimaan eläimestä, tehdään päätös eläimen lopettamisesta tai teurastamisesta tai eläimen myymisestä tai luovuttamisesta. Pieneläinten luovuttamisesta ulkopuoliselle toimijalle esim. Meri-Lapin eläinsuojeluyhdistykselle uuden kodin etsimistä varten, voidaan miettiä tapauskohtaisesti. Jos eläin luovutetaan eläinsuojeluyhdistykselle tai suoraan uuteen kotiin, tehdään asiasta hallintopäätöksen lisäksi myyntisopimus, jossa todetaan eläimen hinta. Eläimen omistaja saa pitää mahdolliset myyntitulot, joista on vähennetty esimerkiksi tilapäisen hoidon järjestämisestä aiheutuneet menot. Pieneläimelle voidaan tarvittaessa järjestää tilapäinen hoito. Eläin voidaan tällaisessa tapauksessa toimittaa hoidettavaksi alueen löytöeläimistä huolehtivaan hoitolaan.

Tilapäisen hoidon järjestämistä koskevasta päätöksestä tiedotetaan aina läänineläinlääkäriä. Tilapäisen hoidon järjestäminen on aina tilapäinen ja mahdollisimman lyhytaikainen toimenpide, jolla turvataan eläimen hyvinvointi siihen asti, kunnes asia on saatu ratkaistua, esimerkiksi omistaja on tavoitettu ja eläinsuojelupäätös eläimen lopettamisesta kuulemisineen ja tiedoksiantoineen tehty. Suurelaimille pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään riittävä hoito pitopaikassa esimerkiksi hankkimalla pitopaikkaan rehua tai hoitoa muualta. Jos

tuotantoeläin siirretään, pitää muistaa huolehtia tarvittavien ilmoitusten tekemisestä eläinrekistereihin. Jos sopivaa sijoituspaikkaa ei löydy, eläin lopetetaan tai toimitetaan teurastettavaksi.

11.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat tarkastukset

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit sekä yli 6 hevosen ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat ja lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin.

Tällä hetkellä ei ole käytettävissä ajantasaista listaa, jonka perusteella ilmoituksen tai luvanvaraisia tarkastuksia olisi mahdollista suorittaa. Toimijan pyynnöstä tarkastus voidaan tehdä sovittuna ajankohtana.

Tarkastuksia sovittaessa neuvotaan samalla toimijoita tekemään kirjallinen ilmoitus aluehallintovirastoon, jos eläintenpito on laajemmassa mittakaavassa loppunut tai toiminta oleellisesti muuttunut.

Jos tarkastuksen yhteydessä havaitaan lainsäädännön vastaista toimintaa, kuullaan toimijaa annettavasta määräyksestä ja määräajasta tarkastuksen yhteydessä tai kirjallisesti. Määräysten noudattaminen valvotaan uusintatarkastuksella.

11.3 Tukivalvonta

Kunnallinen viranhaltija ei vastaa tukivalvonnasta. Eläinten hyvinvoinnin ja alkutuotantopaikkojen eläintarvikehygienian perusvalvontaan liittyy täydentävien ehtojen tarkastuksia. Raportit lähetetään aluehallintovirastoon pikaisesti.

11.4 Tuotantotilojen maitohygieneiavalvonta

Meri-Lapin valvontaeläinlääkäriin tehtävänkuvaaan kuuluu suorittaa kunnan tehtävänä olevat maitohygieneiatarkastukset. Meri-Lapin alueella on 52 maitotilaa.

Tarkastukset tehdään riittävän tarkasti, jotta aluehallintovirasto voi niiden perusteella tarvittaessa tehdä laajennuksia täydentävien ehtojen valvontoihin. Valvontaeläinlääkäri kirjaa tarkastukset Vati järjestelmään.

12 ELÄIMISTÄ SAATAVIEN SIVUTUOTTEIDEN VALVONTA JA LAITOSVALVONTA

12.1 Hautaamisen valvonta

Meri-Lapin alue kuuluu ns. syrjäiseen alueeseen missä kokonaisten märehitijöiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen jätteiden ja tiettyjen muiden sivutuotteiden hautaaminen on sallittua. Toimijan on kuitenkin pidettävä kirjaa haudatuista märehitijöistä ja muista raadoista. Kirjanpidossa on selvittävä hautauspaikka, haudatun eläimen tunnistetiedot ja hautauksen ajankohta. Jos eläin on kuollut epämääräisiin oireisiin, täytyy toimijan olla yhteydessä kunnaneläinlääkäriin ennen hautaamista, jotta vastustettavat eläintaudit voidaan poissulkea.

Kunnaneläinlääkäriin on valvottava alueellaan, että hän saa edellä mainitut ilmoitukset. Tarvittaessa kunnaneläinlääkäriin on valvottava toimijoiden hautauksistaan pitämää kirjanpitoa ja tarkistettava haudattava sivutuote, hautauspaikka ja käytettävät välineet saamiensa

ilmoitusten perusteella. Kunnaneläinlääkäri on pidettävä luetteloa ilmoituksista ja lähetettävä niistä yhteenveto tiedoksi läänineläinlääkärille vuosittain tammikuun loppuun mennessä. Lisäksi on keräilyalueilla valvottava, että sivutuotteet hävitetään säädösten mukaisesti.

Jos toiminnassa havaitaan säädöstenvastaisuutta, otetaan yhteys hautaajaan/toimijaan ja korjataan asia neuvon/määräyksin. Tarvittaessa otetaan yhteys AVI:iin.

Valvontaeläinlääkäri valvoo sivutuotteiden hautaamista ja alueen tilarehustamoja AVI:n pyynnöstä vuosittain. Raportti arkistoidaan ja lähetetään AVI:iin.

12.2 Käsitlemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Sivutuotelaitoksia valvotaan aluehallintovirastolta /Ruokavirastolta tulleen suunnitelman mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri valvoo Meri-Lapin alueella toimivia sivutuotelaitoksia ja tekee niihin valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaiset tarkastuskäynnit sekä rekisteröi tai hyväksyy ne uudet toimijat jotka kuuluvat kunnan tehtäviin. Sivutuotteiden hävitystapoja seurataan valvontakohteissa tehtävien muiden käyntien yhteydessä.

Mikäli toimintaa, jossa käytetään käsitlemättömiä sivutuotteita sivutuoteasetuksen ja MMMa N:o 850/2005 sallimiin tarkoituksiin, alueella aloitetaan, on toimijan tehtävä aloitusilmoitus valvontaeläinlääkärille tai tämän poissa ollessa lähimmälle kunnaneläinlääkärille. Jos kyseessä on luonnonvaraisten eläinten ruokinta (=haaska), aloitusilmoitus on tehtävä vuosittain, muissa tapauksissa kertaluonteinen ilmoitus riittää.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi toimialueellaan (muualla kuin teurastamon yhteydessä sijaitsevat): • keräyskeskukset • tilarehustamot • tekniset laitokset, joita ovat tekniseen käyttöön tarkoitettuja tuotteita valmistavat ja käsittelevät laitokset, myös seerumeita, verituotteita yms. käsittelevät laitokset • teknisten tuotteiden varastointilaitokset, joita ovat tekniseen käyttöön tarkoitettuja johdettuja tuotteita varastoivat laitokset • sivutuotteita eläintarhaeläinten, kalansyötiksi kasvatettavien matojen ja toukkien sekä muiden matelijoiden

ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten ruokintaan käyttävät toimijat • luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikasta vastuussa olevat toimijat ns. haaskatoimijat. Tiedot voidaan viedä haaskaruokintapaikkarekisteriin (epr-rekisteri) myös toimijan omalla ilmoituksella.

Tarvittaessa rekisteröitäviin laitoksiin tehdään tarkastus ennen rekisteröintiä.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan (muualla kuin teurastamon yhteydessä sijaitsevat): • johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuote on tarkoitettu hävittäväksi polttamalla tai toimittamalla kaatopaikalle tai hyödynnettäväksi rinnakkaispolttolaitoksessa • väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita • sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset

Kaikkiin hyväksyttäviin laitoksiin tehdään tarkastus ennen hyväksyntää.

12.3 Haaskat

Kun käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävä haaskanpitäjä ilmoittautuu valvontaeläinlääkärille tai kunnaneläinlääkärille, täyttää hän haaskapaikan aloitusilmoituslomakkeen. Eläinlääkäri syöttää tiedot haaskarekisteriin, jolloin haaskapaikka saa virallisen numeron. Jos kunnaneläinlääkäri ei jostain syystä pysty suorittamaan rekisteröintiä, toimittaa hän tiedot Lapin aluehallintovirastoon, jossa tiedot syötetään rekisteriin. Tiedot voidaan viedä haaskaruokintapaikkarekisteriin (epr-rekisteri) myös toimijan omalla ilmoituksella.

Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa jokaisesta käyttökerrasta on ilmoitettava sivutuotteiden keräyskunnan ja haaskapaikan sijaintikunnan kunnaneläinlääkärille ennen kuin sivutuotteita viedään haaskapaikoille. Jos ilmenee, että sivutuotteissa olisi tautiriski tai lääkejäämiä, kielletään sivutuotteiden käyttö. Haaskapaikkoihin tehdään tarkastuskäyntejä tarvittaessa. Aloitus- ja käyttöilmoitukset raportoidaan vuosittain Lapin aluehallintovirastoon.

12.4 Laitosvalvonta

Meri-Lapin alueella on vuodesta 2017 ollut yksi liha-alan laitos, joka kuuluu valvontaeläinlääkäriin valvonnan alaisuuteen. Kyseinen laitos tarkastetaan riskiarvioinnin perusteella 2 kertaa vuodessa. Tarkastuskäynneillä tehdään näytteenottosuunnitelman mukaisesti tarvittaessa viranomaisnäytteenottoa. Valvontasuunnitelman mukaisesti tarkastuskäynneillä keskitytään tiettyihin aihealueisiin tarkemmin. Tarkastuskäynneistä tehdään raportti VatiCore- järjestelmään. Jos tarkastuksilla havaitaan toiminnassa virheitä, annetaan niistä korjauskehotus ja määräaika.

12.5 Lihantarkastus

Meri-Lapin alueella on yksi teurastamo ja yksi lihantarkastuskontti, jossa tarkastetaan hirvenlihaa. Lihantarkastuskontilla lihantarkastusta tapahtuu hirvenpyyntiaikoina epäsäännöllisesti. Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri pyytää Ruokavirastosta oikeudet toimia tarkastuseläinlääkäriin. Lihantarkastus tehdään Ruokaviraston alaisena, joka maksaa kulut laskua vastaan. Teurastamossa toimii erillinen tarkastuseläinlääkäri.

13 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN TOIMEENPANO

Kuntien järjestämien ja ostopalveluina hankkimien eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kuntien on seurattava palvelujen saatavuutta, riittävyttä ja laatua osana ympäristöterveydenhuollon laadunvalvontaa.

13.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikaan peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten. Tähän palveluun kuuluvat tilakäynnit hyötyeläinten pitopaikkoihin. Lisäksi on järjestettävä peruseläinlääkäripalvelu muille kuin hyötyeläimille mikäli yksityinen palveluntarjonta alueella ei riitä.

Meri-Lapin ympäristöpalvelut järjestää peruseläinlääkäripalvelut kaikille kotieläimille mukaan lukien lemmikkieläimet.

Valtakunnallisen suunnitelman mukaan alueen elinkeinorakenne on syytä huomioida yhteistoiminta-alueen palveluja suunniteltaessa. Meri-Lapin alue on vireää nauta- ja lammastalousaluetta. Myös hevosia on runsaasti erityisesti Tornion alueella. Kunnaneläinlääkärien kokemuksen mukaan myös lemmikkieläinten määrä ja eläinlääkäripalvelujen kysyntä kasvaa jatkuvasti.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita muodostettaessa on keskeisenä tavoitteena ollut eläinlääkäreiden ja muun henkilökunnan mielekkään työnjaon ja erikoistumisen mahdollistaminen ja tukeminen. Tämä tulee huomioida paitsi valvontatehtävien erottamisella praktiikasta, myös praktikkojen keskinäisessä työnjaossa sekä ajanvarausperiaatteella hoidettavien tehtävien kuten terveydenhuollon eriyttämisellä akuuttipraktiikasta. Kunnaneläinlääkärit pyrkivät näihin tavoitteisiin aktiivisesti yhteistyön ja yhteisten toimintatapojen kehittämällä, kouluttautumalla sekä tarvittaessa erityisosaamista vaativien tehtävien keskittämällä tietyille/useammalle alaan perehtyneelle eläinlääkärille. Esimerkkejä tällaisista erityisaloista ovat nautaterveydenhuollon lisäksi lammasterveydenhuolto, nautojen utareterveyden hallinta ja sorkkasairauksien ennaltaehkäisy ja hoito.

13.1.1 Peruseläinlääkäripalvelujen sisältö

Puhelinneuvonta pyritään keskittämään erityisesti kiireettömissä asioissa puhelinaikaan (arkisin klo 8-9). Meri-Lapin alueella on käytössä takaisinsoittopalvelulla varustettu yhteinen

ajanvaraus- ja neuvontapuhelin, johon virka-aikaan vastaavat ensisijaisesti klinikkaeläinhoitajat. Numero toimii kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystysaikaan maksulliset puhelut ohjautuvat päivystävälle eläinlääkärille.

Sairaanhoitoon kuuluvat kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Kirurgisten toimenpiteiden osalta suoritetaan ne, jotka pystytään peruseläinlääkärikoulutuksella suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Erityisesti pieneläinleikkauksia varten tulisi olla käytettävissä avustavaa henkilökuntaa ja ajantasaiset anestesia- ja anestesianvalvontalaitteet.

Terveystarve on kohde, johon peruseläinlääkäripalvelua tulisi enenevässä määrin suunnata. Terveystarve sisältää ennaltaehkäisevän toiminnan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämiseksi: terveystarkastukset, rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroitot, koirien kastroitot sekä nautojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot ja muun ennaltaehkäisevän neuvonnan ja hoidon. Kunnan velvollisuus ei varsinaisesti kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai – koulutusta.

Kotieläinten ja vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten *eläinten lopetus* eläinsuojelullisista syistä tai omistajan pyynnöstä kuuluu myös peruseläinlääkäripalveluihin. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut kunta voi laskuttaa aluehallintovirastolta.

Lisäksi peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvat eläinten terveydentilasta annettavat *todistukset* esim. vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten.

13.1.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Peruseläinlääkäripalveluihin kuuluu myös tuotantoeläintiloille tarjottava terveydenhuolto, joka on monipuolista eläinlääketieteellistä neuvontaa tavoitteena eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpito ja parantaminen. Pääasiassa terveydenhuolto koskee nautatiloja ja

lammastiloja. Nautatiloille on olemassa valtakunnallinen Naseva-nautaterveydenhuolto-ohjelma. Myös hevostiloille voidaan asiakkaan pyynnöstä suunnitella terveydenhuolto-ohjelma.

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan ja keskustelee tuottajan kanssa tämän havaitsemista ongelma-alueista. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Säännöllisillä käynneillä keskustellaan terveydenhuoltosuunnitelman toteutumisesta ja käydään läpi tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Alueen nautatiloista lähes kaikki ovat liittyneet Naseva-terveydenhuoltoon. Kun tila liittyy Nasevaan, solmitaan kirjallinen terveydenhuoltosopimus, jonka jälkeen tilalle tehdään terveydenhuoltokäynti 1-12 kertaa vuodessa riippuen tilan toiveista ja koosta. Terveydenhuoltosuunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa. Osa tuottajista haluaa käynnin yhteydessä myös laajempaa tuotannollista neuvontaa. Terveydenhuollon laajuudessa ja painotuksissa pyritään ottamaan huomioon tilan toiveet.

Meri-Lapin alueella kaikki kunnaneläinlääkärit tekevät terveydenhuoltokäyntejä ja pyrkivät aktiivisesti kouluttautumaan palveluiden laadun kehittämiseksi. Käynnit on pystytty toteuttamaan ajallaan, mikäli tila on ottanut ajoissa yhteyttä käynnin sopimiseksi. Eläinlääkäreiden työtilanteesta johtuvat viivästykset ovat harvinaisia ja niitä syntyy lähinnä vajaamiehitystilanteissa, joita pyritään välttämään. Tavoitteena on, että terveydenhuoltokäynti pystytään toteuttamaan kahden viikon sisällä tilauksesta.

13.2 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Yhteistoiminta-alueen on järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu kaikkina vuorokaudenaikoina kaikkia kunnan alueella vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten. Tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja. Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet.

Kiireisiä tapauksia ovat mm. nautojen poikimahalvaukset, hevosten ähkytilat, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kuin niitä peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan. Keisarinleikkaus tulee pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan. Pieneläinten luunmurtumissa suoritetaan välttämätön kivunlievitys, immobilisaatio ja lähetys jatkohoitoon. Eläinsuojelullisin syin tapahtuva eläinten lopetus pystytään aina suorittamaan.

13.2.1 Kiireellinen eläinlääkäriapu virka-aikana

Virka-aikana klo 8-16 kiireellistä eläinlääkäriapua tarjoavat alueen kaikki kolme vastaanottoa (Simo, Tervola ja Tornio). Yhteisvastaanotoilla kiireelliset päivystyspotilaat pystytään ottamaan tavallisesti viivytyksettä vastaan. Tarvittaessa perutaan tai siirretään kiireettömät ajanvarauspotilaat ja kiireelliset hoidetaan ensisijaisesti.

Työvuorojen suunnittelulla pyritään siihen, että joka vastaanotolla olisi kaikkina arkipäivinä ainakin yksi eläinlääkäri töissä (Torniossa kaksi), paitsi Simossa, jossa on marraskuusta 2018 lähtien ollut vain yhden vakinaisen eläinlääkäriin toimipiste. Poikkeustilanteissa (henkilökunnan sairastumiset, sijaisten rekrytoinnin ongelmat, välttämättömät kokoukset tai koulutukset) vastaanoton ollessa miehittämättä voidaan kiireiset potilastapaukset ohjata vastaavan eläinlääkäriin ohjeiden mukaan toiselle vastaanotolle.

13.2.2 Päivystys eli kiireellinen eläinlääkäriapu virka-ajan ulkopuolella

Virka-ajan ulkopuolella klo 15-08 päivystää Meri-Lapin alueella yksi eläinlääkäri kerrallaan (Torniossa, Tervolassa tai Simossa) ja hän hoitaa kiireiset sairastapaukset sekä suur- että pieneläinten osalta. Päivystykset kiertävät noin neljä kertaa vuodessa laadittavan päivystysvuorolistan mukaisesti niin että päivystys jakaantuu tasaisesti kuuden eläinlääkäriin viran kesken.

Keskitetty yhteydenottopalvelu on järjestetty yhteisen päivystysaikaan maksullisen palvelunumeron avulla.

Eriytettyyn pieneläin- ja suurelänpäivystykseen ei alueella ole mahdollisuutta eikä nähdä myöskään tarvetta.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on järjestetty päivystävien läänineläinlääkärien toimesta. Päivystävän läänineläinlääkäriin yhteystiedot saa numerosta 0295 204 658.

13.3. Eläinlääkäripalvelujen saatavuus- ja laatuavoitteet

Eläinlääkäreiden työajan jakaminen kiireiseen ja ajanvarausperusteiseen työhön on sovittu eläinlääkäreiden kesken. Vastaanotoilla on yhteinen sähköinen ajanvarauskalenteri (KliniQ) helpottaa sopimista, koska sen avulla pystytään välttämään aikaa vievien tilakäyntien tai toimenpiteiden päällekkäisyyksiä.

Meri-Lapin alueella pyritään saavuttamaan valtakunnallisen ohjelman määrittelemät tavoitetasot eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta. Kaikkien eläinlääkäreiden ollessa töissä tavoitteisiin myös harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta päästään. Kiireettömätkin tilakäynti- tai vastaanottoajat pystytään järjestämään 1-3 päivän sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset saadaan

tavallisesti sovitettua ajanvaraukseen alle kolmen viikon sisällä. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saattavat jonotusajat olla pitemmät. Kiireellisessä tapauksessa eläinlääkäriä on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 95 prosentissa tapauksista.

13.3.1 Toimitilat

Valtakunnallisen ohjelman mukaan yhteistoiminta-alueen tulee järjestää eläinlääkintäpalveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolain ja työturvallisuuslain (738/2002) velvoitteet työnantajana sekä huomioiden kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät. Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat toimistohuoneet, lämpimät autotallit ja riittävät varastotilat. Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille ovat välttämättömät. Henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloineen kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat tulee järjestää yhteistoiminta-alueella niihin toimipisteisiin, joista päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asumisolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Toimitiloihin tulee järjestää riittävä määrä säilytystilaa missä lääkkeet on mahdollista säilyttää lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on varattava lukittava tila. Lisäksi huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettävälle lääkkeille on varattava omat varastotilansa.

Yhteistoiminta-alueella tulisi olla käytettävissä hevosia varten pakkopilttuu tai vastaava rakenne, jossa tutkimus- ja hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa vaarantamatta työ- ja potilasturvallisuutta. Samassa yhteydessä tulisi olla käytettävissä tilat, joissa hevosten kaataminen voidaan turvallisesti suorittaa.

Jos tiloja käytetään pieneläinten vastaanottoon, tulee tiloihin sisältyä odotushuone, riittävä määrä toimenpide- ja leikkaushuoneita sekä potilaiden pesuun soveltuvat tilat. Kunnan on huolehdittava toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta,

johon tulee sisältyä vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittäminen. Tiloihin pitää järjestää asianmukainen vartiointi ja murtosuojaus.

Meri-Lapin ympäristöpalvelujen alueella toimii kolme eläinlääkärin vastaanottoa. Eläinlääkärien määrät vastaanotoilla vaihtelee tilanteen mukaan. Pääsääntöisesti yhdelläkään vastaanotolla ei eläinlääkäri joudu työskentelemään pitkiä aikoja ainoana eläinlääkärinä.

Torniossa on toukokuussa 2024 otettu käyttöön uudet, eläinlääkintään suunnitellut tilat. Tiloissa on käytössä autotallit, kolme toimenpidehuonetta, leikkaussali, asianmukaiset sosiaalitalat sekä pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille. Päivystysaikaa varten vastaanotolla on lepohuone. Toimistotilat ovat yhteiset ja kaikille kolmelle eläinlääkärille ja klinikkaeläintenhoitajalle on omat työpisteet.

Jätehuollosta vastaavat pääasiassa siivoojat, jotka käyvät vastaanotolla joka arkipäivä. Vanhojen lääkkeiden toimittamisesta apteekkiin tai jätteenkäsittelylaitokselle vastaa klinikkaeläintenhoitaja.

Nykyinen vastaanottotila on toimintaan sopiva ja mahdollistaa suurempien eläinmäärien hoidon. Lisäksi se on parantanut henkilökunnan työoloja ja työviihtyvyyttä suuresti.

Tervolassa on uusi eläinlääkärivastaanotto, joka täyttää edellä mainitut vaatimukset lukuun ottamatta hevosten kaatomahdollisuutta. Vastaanoton yhteydessä on myös asunto sijaiselle. Siivooja käy vastaanotolla kolme kertaa viikossa.

Simon vastaanotolla valtakunnallisen ohjelman vaatimukset täyttyvät osittain. Käytössä ei ole autotallia. Pihalla on lämmitystolpalliset autopaikat. Vastaanotolla on yksi varsinainen toimenpide-/tutkimushuone ja sen lisäksi leikkaussali, jota käytetään tarvittaessa myös tutkimushuoneena. Henkilökunnan sosiaaliloissa ei ole vesipistettä eikä keitto- tai peseytymismahdollisuutta. Peseytymismahdollisuus on tarjottu kunnantalon saunatiloissa ja keittiömahdollisuus Simon kunnan kahviossa toisessa rakennuksessa. Asumiseen vastaanoton tilat eivät ole soveliaat. Instrumenttihuolto on toimiva pieneläinten osalta, mutta kunnollista pesu/kuivauspaikkaa suureläninstrumenteille ei ole. Varastotiloja on kohtuullisesti,

lääkkeille ja tarvikkeille riittävästi kaappitilaa, autossa pääasiassa pidettäviä suurelaintavaroita säilytetään käytävätiloissa. Toimivaa potilaiden pesumahdollisuutta ei ole.

Vastaanottotilojen kehittämistarpeet on pyritty huomioimaan hankintasuunnitelmassa.

13.3.2 Välineresurssit

Vastaanottojen varustelu on kartoitettu vuoden 2018 alussa laatimalla vastaanottokohtaisesti listaus olemassa olevasta laitteistosta ja sen huolto- tai päivitystarpeesta. Listaa päivitetään vuosittain. Tavoitteena on päästä välineresurssien osalta vähintään valtakunnallisen ohjelman edellyttämälle tasolle. Osa instrumenteista on eläinlääkärien itse hankkimia. Jatkossa tarvittavat instrumentit on tarkoitus hankkia työnantajan toimesta vastaanotoille yhteisiksi. Tornion vastaanotolle on hankittu kattavasti instrumentteja ja hoitolaitteistoa. Tervolan vastaanotolle on uusittu ultraäänilaite ja Simoon hankittu esimerkiksi instrumettien ultraäänipesuri.

Valtakunnallisen ohjelman mukaan suurelänpraktiikan varusteisiin tulee kuulua ultraäänilaite rektaalianturilla, hevosenkaatovälineet, hammasvälineet ja astutusliinat, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit. Normaalit suojavaatteet ja -jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen.

Pienelänpraktiikassa varusteisiin tulee kuulua ultraäänilaite, elektrotomi, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet. Lisäksi kaikki normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit. Tarvitaan myös pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen. Instrumenttien pesu ja desinfiointi on järjestettävä paikan päällä tai nouto- ja palautuspalveluna. Työvaatteiden pesu ja kuivatus tulee järjestää asianmukaisesti.

Valtakunnallisessa ohjelmassa todetaan myös, että eriytetty seutu- tai maakunnallinen pieneläinpäivystyspiste tulisi varustaa riittävän tasokkaasti niin, että varustetasoon kuuluvat

ainakin röntgenlaitteisto ja riittävä laboratoriovarustus mukaan lukien kuivakemian analysaattori tai vastaava. Meri-Lapin alueella ei ole eriytettyä pieneläinpäivystystä eikä tällaista ole suunnitteillakaan. Röntgenlaitteistoa tai kuivakemian analysaattoria ei ole Meri-Lapin alueella kunnaneläinlääkärien käytössä. Päivystysaikaan lähin röntgenlaitteisto on käytössä Oulussa. Arki-aikaan kahdella yksityisellä toimijalla on heidän ajanvaraustilanteestaan riippuen röntgenkuvausmahdollisuus. Tornion vastaanotolla on eläinlääkäriin omistama kuivakemia-analysointilaitteisto, jota myös muut eläinlääkärit voivat potilastyössään käyttää. Lisäksi käytössä on ulkopuoliset, muilla paikkakunnilla sijaitsevat laboratoriopalvelut. Kiireisissäkin tapauksissa tulokset saadaan aikaisintaan seuraavana arkipäivänä, viikonlopun osalta aikaisintaan tiistaina.

Ajanmukaiset atk-laitteet ohjelmiseen sekä tietoliikenne- ja puhelinyhteydet ovat välttämättömiä kaikille kunnaneläinlääkäreille. Näistä vastaa alueella Tornion kaupungin atk-tuki. Valtakunnallisen ohjelman mukaan yhteistoiminta-alueen kaikkia eläinlääkäreitä koskeva ajanvarausjärjestelmä ja potilaskortisto on pyrittävä järjestämään atk-pohjaisena. Eläinlääkärit käyttävät KliniQ Meri-Lapin ympäristötoimen yhtiöstä potilasohjelmistoa.

13.3.3 Ostopalvelut

Ostopalveluita käytetään tarvittaessa.

13.3.4 Remissiomahdollisuudet

Yhteistoiminta-alueella ei ole sopimuksia yksityisten hevos- tai pieneläinklinikoiden kanssa vaativampaa hoitoa tarvitsevien potilaiden lähettämistä eteenpäin. Eläinlääkärit yrittävät näissä tapauksissa itse soittamalla saada potilaita eteenpäin esimerkiksi Oulun tai Rovaniemen klinikoille. Remissiomahdollisuudet riippuvat siis yksityisten klinikoiden ajanvaraustilanteesta.

13.3.4 Laboratoriopalvelut

Maitonäytteitä tutkitaan alueella paljon. Pääasiassa tilat lähettävät näytteet itse meijerin laboratorioon joista tulokset saapuvat eläinlääkäreille sähköpostitse. Päivystysaikaan erityisesti perjantaisin ja viikonloppuisin viljellään maitonäytteitä Tornion vastaanotolla lisäksi paikan päällä Mastix-maljoille.

Verinäytteitä lähetetään tutkittavaksi eläinlaboratorioille (esim. Movet, Vetlab) joista vastaus saadaan arkena seuraavana päivänä.

Tartuntavaarallinen materiaali lähetetään laboratorioista erikseen saatavien tapauskohtaisten ohjeiden mukaan. Nopeaa kuljetusta sekä isommat rahdit lähetetään pääsääntöisesti Matkahuollon kautta.

13.4 Eläinlääkäripalvelujen laatu ja sen seuranta

Alueella ei ole suoritettu asiakaskyselyjä eläinlääkäripalvelujen laadusta. Lähinnä seurataan kentältä saatavaa suullista palautetta, jonka perusteella palveluiden laadussa ei ole merkittäviä parannustarpeita.

13.4.1 Valitusten käsittely

Valvontaan ja hallintopäätöksiin liittyvät valitukset käsittelee Rovaniemen hallinto-oikeus. Eläinlääkärin toimeen liittyvät valitukset käsitellään tilanteesta riippuen joko aluehallintovirastossa tai vastaavan eläinlääkärin ja esimiehen toimesta. Tarvittaessa suunnitellaan, miten vastaavalta tilanteelta tai virheeltä jatkossa vältytään. Hoitovirhe-epäilyissä tapaus annetaan eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan käsiteltäväksi puolueettoman asiantuntijalausunnon saamiseksi.

Tornion kaupungin Julkisyhteisön vastuuvakuutus kattaa kaikki Tornion kaupungin toiminnot, myös eläinlääkintähuollon. Vakuutusmäärä on esine- ja henkilövahingoissa 1 000 000 euroa, omavastuu 3000 euroa. Vakuutukset ovat If:issä. Vahingonkorvaus asiat hoitavat vastaava eläinlääkäri ja esimies. Vahingonkorvaustilanteissa asia viedään Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaoston käsiteltäväksi.

14 SEURANTA JA RAPORTOINTI

14.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Viranomaistoimenpiteiden ja mahdollisten korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattaminen pyritään varmistamaan annetuissa määräajoissa. Valvonnasta vastaava eläinlääkäri pitää rekisteriä keskeneräisistä tarkastuksista ja annettujen päätösten määräajoista sekä tehdyistä uusintatarkastuksista. Jos uusintatarkastuksella todetaan, että määräyksiä ei ole noudatettu, otetaan tarvittaessa yhteys läänineläinlääkäriin jatkotoimenpiteiden suunnittelemista varten.

14.2 Viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja – päätökset, terveysvalvontaohjelmien asiakirjat, tautiepäilyt, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan käynnit (kunta laskuttaa valtiolta) sekä muut aluehallintoviraston pyytämät kuukausi- ja vuosiyhteenvedot pyritään lähettämään viivytyksettä. Toisinaan raportointi viivästyy akuuttipraktiikan kiireiden vuoksi.

14.3 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Eläinlääkärit kirjaavat kaikki käynnit yhteiseen potilasohjelmaan. Terveystuokäynnit kirjataan valtakunnalliseen tietokantaan. Eläinlääkärit toimittavat kerran vuodessa tiedot potilaskäyntien määrästä vastaavalle eläinlääkärille, joka kerää tiedot koko vuoden osalta ja toimittaa taulukoituna esimiehelle seuraavan vuoden tammikuun aikana.

Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointia kehitetään jatkossa tarpeen mukaan kuitenkin niin, ettei tilastointiin kulu liikaa yksittäisten eläinlääkärien työaikaa.

Liite 1 Resurssitarpeen kartoitus

Eläinmäärät alueella

Tuotantoeläintilojen määrä	kpl		
Nautatilat	75	Vesiviljelylaitokset	2
Sikatilat	0	Turkistarhat	1
Lammas- ja vuohitilat	22	Tarhatun riistan tilat	0
Hevostilat	140	Mehilaistarhat	24
Siipikarjatilat	5		
Lemmikit 1/8 asukasta	noin 7 000		

Eläinlääkäripalvelut

Terveystilojen	kpl		
Naudat	60		
Siat	0		
Siipikarja	0		
Lampaat ja muut	5		
Terveystilojen resurssitarve (htv)	1,3		
Muu kunnan eläinlääkäripalvelu	Kpl		kpl
Sairaskäynnit tiloilla	1450	Sairaskäynnit vastaanotolla	5500
Virka-aikaan	1200	Virka-aikaan	4500
Päivystysaikaan	250	Päivystysaikaan	1000
Eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	3,2	(2200 potilasta/käyntiä) = 1 htv (=oulu)	

Eläinten terveyden valvonta

Pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen terveystarkkailu	kpl		
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	5	Turkistarhojen lukumäärä	1
Sikaloiden salmonellavalvonta	0	Ulkona pidettävien sikojen pitopaikkojen määrä	2
Keinosiemennyssonnien salmonellavalvonta	0		
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat	0		
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,1		

Sivutuotevalvonta

	kpl		
Sivutuotealan laitokset	1	Turkiseläinten sivutuotevalvonta (tarhat)	1
Haaskanpitäjät	2	Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta (sis. vesivilj, laitokset) Avin listauksen mukaan tiloja/laitoksia/vuosi	5
Sivutuotevalvonnan henkilöresurssi tarve sisältyy eläinten hyvinvointivalvontaan			

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Ilmoituksenvaraiset kohteet	kpl		
ammattimainen tai laajamittainen seura- ja harraste-eläinten pito	33	Eläinkaupat	1
Ammattimainen tai laajamittainen hevosten pito	18	Eläinhoitolat	3
Luonnonvaraisten eläinten lihan, munien tai siitosekäinten kasvatusta	1	muu eläin	
Riistanhoidolliset tarhat		Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta hyvinvointivalvonnan yhteydessä	
Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	100		
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	0,8		

Eläinlääkintähuollon resurssit

Eläinlääkärit	Htv	Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinten terveyden valvonta	0,1	Eläintenhoitajat	3,0
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,8		
Tuotantoeläinten terveydenhuolto	1,3		
Muut eläinlääkäripalvelut	4,6		
Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0,2		
Eläinlääkäriresurssit yhteensä	7,0		

